

# חלופות אסטרטגיות לזירה הצפונית

24.03.2026 | ד"ר רפאל בן לוי | written by

עיקרי הדברים

- יותר מ-50 שנה מהווה השטח שמדרום לנהר הליטאני בסיס לפעילות נגד ישראל; תוואי הגבול הנוכחי מהווה חיסרון מובנה ביכולת של ישראל להגן על עצמה.
- המהלך החשוב ביותר למיגור חיזבאללה בטווח הארוך הוא הפלת המשטר האיראני [?] אסור שהפעילות בחזית לבנון תבוא על חשבון המאמצים להשיג יעד אסטרטגי זה.
- קיימות שלוש חלופות לפעולה ישראלית: החלשת חיזבאללה ללא הישארות בשטח, כיבוש אזור חיץ מצומצם, וכיבוש אזור חיץ נרחב עד נהר הליטאני.
- החלופה השלישית של כיבוש אזור חיץ עד נהר הליטאני תסב את הפגיעה המרבית בחיזבאללה עקב החשיבות של השטח כבסיס הפעילות שלו.
- היא גם תיצור את התנאים המיטביים להמשיך לפעול נגד שאריות חיזבאללה ולהגן על יישובי הצפון מפני איומי פלישה ונ"ט.
- ההשפעה על היחסים העתידיים עם מדינת לבנון היא שולית, שכן מדובר במדינה כושלת שהסכם שלום עימה לא יביא לישראל יתרונות אסטרטגיים.

## מבוא

חיזבאללה ממשיך להוות איום משמעותי על צפון ישראל באמצעות ירי רקטי מסיבי, ובמקביל מפתח יכולות ירי מדויק המאיימות על כלל שטח המדינה. בנוסף, קיים סיכון ממשי לניסיון פלישה קרקעית מצדו בעתיד, בייחוד לאחר שיקום יכולותיו. כל זאת מתרחש במסגרת עימות רחב יותר מול המשטר האיראני. על רקע זה, ניתן להצביע על שלוש חלופות אסטרטגיות מרכזיות להתמודדות עם האיום.

החלופה הראשונה מתמקדת בהחלשת חיזבאללה באמצעות שילוב של תקיפות אוויריות ופשיטות קרקעיות ממוקדות לכפרים בדרום לבנון לצורך ניקוי תשתיות טרור, ללא הישארות בשטח; תוך הישענות על צבא לבנון למניעת התחמשות מחודשת של הארגון. החלופה השנייה מציעה להקים אזור חיץ מצומצם של כמה קילומטרים לאורך הגבול, נקי מאוכלוסייה עוינת. מעבר לאזור זה תימשכנה פעולות אוויריות, לצד דרישה מצבא לבנון לפעול נגד התחמשות מחדש. החלופה השלישית כוללת כיבוש אזור חיץ נרחב עד נהר הליטאני תוך פינוי האוכלוסייה צפונה, ובמקביל תקיפות אוויריות לפגיעה בתשתיות חיזבאללה באזורים שמעבר לאזור החיץ.

## הערכת החלופות

1. החלשת חיזבאללה ללא הישארות בשטח

חלופה זו מאפשרת לשמר מיקוד אסטרטגי בזירה האיראנית, לפחות בטווח הקצר, תוך הימנעות מהימצאות קרקעית ממושכת בלבנון. היא עשויה להסב נזק ניכר לתשתיות חיזבאללה, ובשילוב עם תרחיש של פגיעה במשטר האיראני ייתכן שתצמצם את יכולת השיקום של הארגון. בנוסף, הימנעות מהחזקה בשטח מפחיתה את הסיכון לשקיעה ארוכת טווח בסביבה עוינת, ומשאירה פתח להסדר מדיני עתידי עם לבנון, כולל אפשרות לפריסת צבא לבנון בדרום המדינה במקום חיזבאללה.

עם זאת, קיימים ספקות משמעותיים באשר ליכולת חלופה זו להכריע את חיזבאללה. הצלחתה תלויה במידה רבה בהתפתחויות בזירה האיראנית. יתרה מכך, הניסיון עד כה מלמד כי צבא לבנון אינו מסוגל או אינו מוכן למנוע את התחמשות הארגון, דבר שעשוי לאפשר את שיקומו בתוך שנים ספורות. בהיעדר הכרעה של חיזבאללה גם לא תהיה נורמליזציה עם לבנון, כי כל גורם שמעוניין בהסכם עם ישראל מוחזק כבן ערובה בידי חיזבאללה. בנוסף, חלופה זו עלולה להחמיץ חלון הזדמנויות נדיר של תמיכה אמריקאית למהלך רחב יותר למיגור הארגון.

## 2. כיבוש אזור חיץ מצומצם

חלופה זו משלבת בין פעולה קרקעית מוגבלת לבין המשך הפעלת כוח מהאוויר. היא מאפשרת פגיעה ניכרת בתשתיות חיזבאללה באזורים מסוימים, תוך יצירת חיץ פיזי שמפחית את איום הפלישה וירי הנ"ט על יישובי הגבול. יתרון נוסף הוא שהקמה והחזקה של אזור מצומצם יחסית, בייחוד כאשר הוא נקי מאוכלוסייה, עשויות להיות ישימות גם במהלך עימות רחב מול איראן.

כמו כן, חלופה זו שומרת על גמישות מדינית: היא מאפשרת השארת האזור כקלף מיקוח להסדר עתידי, אך גם מאפשרת הישארות ממושכת אם לא יושג הסכם.

מנגד, קיים ספק אם ניתן לקבוע קו הגנה יציב ובר-הגנה לאורך אזור חיץ מצומצם, שכן בהיעדר גבול טופוגרפי טבעי הכוחות עלולים להישאר חשופים לאש מתמשכת. בנוסף, חיזבאללה עשוי להשתקם בכפרים שמחוץ לאזור החיץ בדרום לבנון, כך שהפגיעה בבסיס התמיכה האזרחי של הארגון תהיה מוגבלת ולא תכריע את הארגון.

## 3. כיבוש אזור חיץ נרחב עד נהר הליטאני

חלופה זו שואפת לשנות באופן יסודי את המציאות הביטחונית בגבול הצפון. יצירת קו הגנה לאורך גבול טופוגרפי משמעותי כמו נהר הליטאני עשויה לספק לישראל גבול בר-הגנה בטווח הארוך, בייחוד לנוכח חולשתה המבנית של מדינת לבנון. גם בטווח הקצר, גבול כזה עשוי להיות קל יותר להגנה שכן הוא קצר יותר ומתבסס על תוואי טופוגרפי.

חלופה זו מבטלת את איום הפלישה וירי הנ"ט על יישובי הצפון, ופוגעת בתשתית של חיזבאללה על ידי ניקוי אזור דרום לבנון מאמצעי לחימה. בנוסף, היא מנצלת חלון הזדמנויות נדיר של פתיחות אמריקאית למהלכים מכריעים, ובשל ההקשר של מלחמה אזרחית רחבה, שיקולי הסלמה

עשויים להיות פחות מגבילים מאשר בזמנים אחרים.

יתרון נוסף הוא הגמישות האסטרטגית: שליטה בשטח יכולה לשמש קלף מיקוח להסדר עתידי עם לבנון, או לחלופין להישמר לאורך זמן בדומה למודל רמת הגולן. ניתן גם להתנות נסיגה בפירוז, או להסתפק בהמשך באזור חיץ מצומצם בהסכמה, שמהווה יתרון על פני חלופה 2.

גם לחלופה זו יש חסרונות, אולם כמעט כולם ניתנים למזעור. החיסרון העיקרי של חלופה זו הוא שהמהלך עלול לדרוש משאבים וקשב שיבואו על חשבון המאמץ העיקרי של חיל האוויר והמודיעין באיראן. יש לבחון היטב באיזו מידה זה נכון, ואם קיימת היתכנות לביצוע הפעולה על ידי כוחות שאינם מופעלים כעת, שכן כוחות היבשה אינם פעילים מול איראן. כמו כן, ניתן לצמצם זאת על ידי תזמון המהלך לרגע שהמאמץ העיקרי באיראן יגיע לסיומו, ולהתקדם בינתיים בצורה מוגבלת יותר על ידי פינוי כלל האוכלוסייה ותחילת הכיבוש של האזורים הסמוכים לגבול.

חלופה זו אינה מבטיחה הפסקה מוחלטת של ירי תלול-מסלול מאזורים שמצפון לליטאני. ייתכן שבנוסף למהלך הקרקעי תידרשנה פשיטות באזורים צפונית לליטאני ותקיפות אוויר. אומנם בהקשר של היחלשות איראן, סביר כי ניתן יהיה למגר את שאריות היכולות של חיזבאללה עם הזמן באופן שלא תוכלנה להשתקם. לצד זאת, קיימת אפשרות שכוחות א-שרע יהיו מוכנים לפעול נגד חיזבאללה באזור בקעת הלבנון, שכן גם הוא אחד מאויביהם.

ביצוע מהלך כזה עלול לפגוע באפשרות של הסכם עתידי עם מדינת לבנון, או שילובה בקואליציה עתידית יחד עם מדינות הסכמי אברהם. אכן מדובר בחיסרון מסוים, אך חשיבותו מצטמצמת לנוכח העובדה שלבנון היא מדינה קטנה וכושלת והסכם שלום עימה אינו מביא לישראל יתרונות אסטרטגיים. בנוסף, עקב אופי הסכסוכים בין הקהילות השונות בלבנון, ייתכן שפגיעה בקהילה השיעית התומכת בחיזבאללה עלולה דווקא לפתוח את הדרך לשיתוף פעולה רחב יותר עם יתר הקהילות, או לפחות זו הנוצרית והדרוזית. כמו כן, גם למדינות המפרץ יש אינטרס בהכרעת חיזבאללה כחלק מהציר האיראני.

צפוי שכל פעולה משמעותית של ישראל תעורר התנגדות וגינויים מצד מדינות שונות בעולם, כמו שקורה כבר בעת הזאת. אך המדינה היחידה שתמיכתה נדרשת להצלחת המהלך היא ארה"ב. לכן חשוב מאוד להיות כמה שיותר מתואמים עם ממשל טראמפ, ולהסביר את נחיצות המהלך לביטחון ישראל. בייחוד יש להדגיש שביצוע מהלכים הכרעתיים עכשיו הוא שיוביל ליציבות ארוכת טווח.

## סיכום והמלצות

שלוש החלופות מציגות מדרג של מעורבות ועומק פעולה [2] מהפעלת כוח מוגבלת ללא שליטה בשטח, דרך יצירת אזור חיץ מצומצם, ועד שינוי מרחבי עמוק בדרום לבנון. הניסיון ההיסטורי מלמד כי צעדים חלקיים [2] בין אם הסתמכות על כוחות בינלאומיים, פגיעה אווירית בלבד או

אזורי ביטחון מאוכלסים § לא הצליחו להסיר את האיום באופן יסודי. לפיכך, ההכרעה בין החלופות תלויה במידת הנכונות לשאת בעלויות ובסיכונים הכרוכים במהלך רחב יותר, אל מול הפוטנציאל לשינוי ארוך טווח של המציאות הביטחונית בגבול הצפון.

בשורה התחתונה, המהלך החשוב ביותר למיגור חיזבאללה בטווח הארוך הוא הפלת המשטר האיראני, ואסור שהפעילות בחזית הלבנונית תבוא על חשבון המאמצים להשיג יעד אסטרטגי זה.

אך גם אם המשטר יקרוס, תידרש פעולה עצימה נגד חיזבאללה על מנת לפרק אותו ממשקו ולבטל את יכולתו לאיים על ישראל. אם בסוף המלחמה הנוכחית המשטר המהפכני באיראן עדיין יתקיים, זה רק יעלה את החשיבות של מהלך הכרעתי נגד חיזבאללה באופן שיאפשר לישראל למנוע את התחמשותו מחדש לאורך זמן.

מבין החלופות, חלופה 3 תסב את הפגיעה המרבית בחיזבאללה עקב החשיבות של השטח שמדרום לליטאני כבסיס הפעילות שלו. כמו כן, ביצוע חלופה זו ייצור את התנאים המיטביים להמשיך לפעול נגד שאריות חיזבאללה ולהגן על יישובי הצפון מפני איומי פלישה ונ"ט.

בינתיים ניתן לעשות פעולות מקדימות ולהתקדם בשטח, להורות על פינוי האוכלוסייה ולהיות דרוכים להשלמת המהלך ברגע שהתנאים יאפשרו. יש לתת את הדעת לכך שעלול להיות חלון קצר בין סיום המערכה מול איראן לבין סגירת חלון ההזדמנות לפעולה רחבה בלבנון. יש לפעול לתיאום מרבי עם הממשל האמריקאי ולהדגיש עד כמה מהלך כזה נחוץ לביטחון ישראל, ולהכרעת הציר האיראני כולו באופן שלא יוכל לפתוח בעוד סבבי לחימה בעתיד.

במשך למעלה מ-50 שנה השטח שמדרום לנהר הליטאני משמש לפעילות עוינת נגד ישראל, ותוואי הגבול הנוכחי מהווה חיסרון מובנה ביכולת של ישראל להגן על עצמה. לאורך השנים ניסתה ישראל דרכים שונות להתמודדות עם איום זה, כולל: רצועת ביטחון עם אוכלוסייה, פגיעה בתשתיות אזרחיות של לבנון, נסיגה והישענות על כוחות בינלאומיים, ניסיון להביא את צבא לבנון לקבל אחריות על השטח, ובשנה האחרונה נוסו גם פעילות אווירית והחזקת מוצבים קדמיים יחד עם דרישה מצבא לבנון, ועדיין קיים ארגון טרור שמסוגל לבצע מתקפת טילים רחבת היקף נגד צפון ישראל ואף מעבר לו.

גם בתרחיש החיובי של קריסת המשטר האיראני ייתכנו איומים חדשים על ישראל משטח לבנון הנובעים מעליית ציר האסלאמיזם הסוני. לכן ניצול חלון ההזדמנויות הנוכחי הן לפגיעה בחיזבאללה והן למיצוב אזור חיץ, שעשוי בהמשך להפוך לגבול קבוע, הוא צו השעה האסטרטגי.

\*הדעות המובעות בפרסומי מכון משגב הן על דעת המחברים בלבד.